

УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

УДК 669.013:339.137.2

В. М. КОЛОСОК,
*доцент, доктор економічних наук,
професор кафедри економіки підприємств
ДВНЗ "Приазовський державний технічний університет",*
Я. С. ТРУСОВА,
*аспірант, асистент кафедри економіки підприємств
ДВНЗ "Приазовський державний технічний університет"
(Маріуполь)*

**МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД
ДО РОЗРАХУНКУ РИНКОВОГО ІНДЕКСУ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
МЕТАЛУРГІЙНОЇ ПРОДУКЦІЇ
ІНТЕГРОВАНИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Розглянуто можливість модифікації індексу RCA та його використання для оцінки ринкової конкурентоспроможності металургійної продукції інтегрованих підприємств холдингу. Проведено апробацію запропонованого підходу на прикладі українських металургійних підприємств.

Ключові слова: конкурентоспроможність, індекс RCA, металургійна продукція, інтегровані підприємства, холдинг.

V. M. KOLOSOK,
*Assoc. Professor, Doctor of Econ. Sci.,
Professor of the Chair of Economy of Enterprises,
Pryazovs'kyi State Technical University,*
Ya. S. TRUSOVA,
*Postgraduate, Assistant of the Chair of Economy of Enterprises,
Pryazovs'kyi State Technical University
(Mariupol')*

**A METHODOICAL APPROACH
TO THE CALCULATION OF THE MARKET
COMPETITIVENESS INDEX
OF METALLURGICAL PRODUCTS
OF INTEGRATED ENTERPRISES**

This article presents a possibility of modifying the RCA index and its use to assess the market competitiveness of metallurgical products of the integrated enterprises of a holding. The approbation of the proposed approach is performed by the example of Ukraine's metallurgical enterprises.

Keywords: competitiveness, RCA index, metallurgical products, integrated enterprises, holding.

Колосок Валерія Михайлівна (Kolosok Valeriya Mykhailivna) – e-mail: kolosok_v@mail.ru;
Трусова Яна Сергіївна (Trusova Yana Sergiivna) – e-mail: ya.trusova@mail.ru.

Українська металургійна промисловість функціонує в умовах глобальної конкуренції на світовому ринку. Металургійний комплекс становить сукупність пов'язаних між собою галузей та стадій виробничого процесу – від видобування сировини до випуску готової продукції. Тому в сучасних умовах найбільш конкурентоспроможними є групи підприємств, які поєднують вугле- та рудовидобувні, переробні, збагачувальні та безпосередньо металургійні виробництва, утворюючи тим самим єдиний вертикально інтегрований ланцюг. Таким чином, характерна риса металургійної галузі – об'єднання комбінатів у холдинги та фінансово-промислові групи.

У ході аналізу функціонування холдингів та взаємозв'язків інтегрованих підприємств ми виявили внутрішньохолдингову конкуренцію [1]. Дане явище породжує питання необхідності розвитку відповідного інструментарію для оцінки конкурентоспроможності як інтегрованого підприємства, так і його продукції. Оцінка конкурентоспроможності продукції є важливою складовою механізму управління конкурентоспроможністю інтегрованого підприємства. Запропонована нами система факторів конкурентоспроможності металургійної продукції, яка сприяє розвитку системи показників оцінки, дозволяє порівнювати та аналізувати однотипну продукцію інтегрованого металургійного підприємства [1]. У цілому по підприємству визначити рівень конкурентоспроможності продукції металургійного підприємства досить складно. Аналіз наукових досліджень більшості зарубіжних учених дозволив зробити висновок, що у міжнародній практиці ще не вивчено проблеми управління конкурентоспроможністю інтегрованих підприємств, немає відповідного інструментарію оцінки конкурентоспроможності як продукції, так і інтегрованих підприємств у цілому. У цьому зв'язку гостро постає проблема пошуку чи розробки індексу конкурентоспроможності продукції, який дозволить визначити в цілому по підприємству наявність конкурентних переваг продукції. Продукція є проявом зовнішньої конкурентоспроможності підприємства, оскільки показує свої властивості, споживчу цінність та переваги в ринкових умовах. Тому доцільно визначити індекс ринкової конкурентоспроможності продукції, ґрунтуючись на внутрішньогалузевих торгових потоках.

Більшість сучасних авторів пропонують розраховувати індекс ринкової конкурентоспроможності продукції згідно з теорією порівняльних конкурентних переваг. Дану теорію розвинув у XIX ст. Д. Рікардо (на основі теорії абсолютних переваг А. Сміта). Проте розроблені теорії конкурентних переваг у XIX–XX ст. втратили свою актуальність та є не придатними у сучасних економічних умовах (табл. 1).

Таблиця 1

Аналіз розвитку теорій конкурентних переваг і можливості їх використання в умовах глобалізації економіки *

Автор теорії	Специфічні особливості теорії	Недоліки та причини неактуальності теорії у сучасній економіці
А. Сміт	Виявлення абсолютної переваги; спеціалізація на виробництві товару з найменшими питомими витратами	За відсутності абсолютних переваг за всіма групами товарів країна повинна повністю відмовитися від виробництва та замінити всі товари на імпортовані, що є нереальним

Закінчення таблиці

Д. Рікардо	Наявність порівняльних переваг – різниця в розвитку факторів виробництва, порівняння відносних витрат виробництва	Теорія не може пояснити сучасні процеси, що відбуваються в міжнародному поділі праці; втратила свою актуальність з розвитком науково-технічного прогресу, глобалізацією економіки, оскільки передбачає відсутність транспортних затрат, виходить з постійних витрат виробництва, наявності повної взаємозамінюваності ресурсів, не враховує впливу НТП і технічних змін
Е. Хекшер, Б. Олін	Теорія факторних пропорцій – відмінності в забезпеченості факторами виробництва та їх пропорціях	Має обмежене застосування; основні передумови теорії є абстрактними та не відповідають рівню розвитку сучасних ринкових відносин
П. Кругман, С. Гроссман, Е. Хелпман, С. Реддінг	Теорія динамічних порівняльних переваг – швидкі темпи нарощування порівняльних переваг	Необхідним є втручання держави у вигляді субсидування виробництва, податкових пільг та низьких митних тарифів. Попри це, теорія є актуальною в сучасному світі

* Складено авторами.

У сучасних наукових дослідженнях ринкової конкурентоспроможності (глобальної (міждержавної), регіональної) виокремлюються розробки багатьох зарубіжних учених (Б. Баласса, М. Віассоне, Т. Мутсуна, М. Портера, Р. Хакмана та інших), а також різних міжнародних форумів та інститутів (Всесвітнього економічного форуму, Міжнародного інституту менеджменту та розвитку (Швейцарія), Європейської економічної комісії (ЄЕК)) [2].

Так, у західній літературі для оцінки конкурентоспроможності товару є популярною концепція Б. Баласса, згідно з якою конкурентну перевагу зумовлює досить велика частка, яку займає товар на міжнародному ринку, відповідно, за відсутності конкурентної переваги товар матиме низьку частку на ринках експорту [3]. Для проведення оцінки ним запропоновано інструментарій – коефіцієнт виявленої (чи відкритої) порівняльної переваги (Revealed Comparative Advantage – RCA):

$$RCA_{ij} = (e_{ij} / E_i) / (e_{aj} / E_a), \quad (1)$$

де RCA_{ij} – коефіцієнт виявлених порівняльних переваг; e_{ij} – експорт продукту j з країни i ; E_i – загальний експорт з країни i ; e_{aj} – загальний експорт продукту j з регіону a ; E_a – загальний експорт з регіону a .

Згідно з цим індексом, якщо значення показника є вищим за 1, то країна має порівняльні конкурентні переваги в торгівлі даним товаром, тобто є конкурентоспроможною. Це означає, що експорт товару є вищим, ніж очікувалося з урахуванням даних про його затребуваність у загальному обсягу експорту даного регіону.

Цей індекс дістав назву *RCA* у зв'язку з тим, що такий аналіз робиться на основі фактично наявного експорту певних товарів з даної країни.

Показник *RCA* дозволяє оцінити поточну (або минулу) конкурентоспроможність конкретної продукції без детального аналізу факторів. Для розрахунку цього індексу використовуються дані зовнішньої торгівлі, що дозволяє враховувати реакцію попиту і пропозиції, а також маркетингові й транспортні витрати. На сьогодні індекс Б. Баласса є найбільш поширеним методом розрахунку порівняльних переваг, тому що структура експорту товарів більш точно відображає наявні конкурентні переваги. Також даний індекс є досить простим у використанні, оскільки необхідна для розрахунків інформація є доступною, не потрібно опрацьовувати велику кількість даних і робити складні обчислення [3; 4].

Альтернативними індексами конкурентних переваг є розроблені Т. Фольратом і Л. Скоттом показники відносних переваг у торгівлі (*RTA*), логарифм відносної переваги експорту (*RXA*), показник конкурентоспроможності (*RC*), індекс порівняльного проникнення імпорту (*RMP*) – дзеркальне відображення індексу *RXA*. Особливістю, яка об'єднує дані індекси, є врахування не тільки експорту, але й імпорту країни [2]. Основними недоліками та обмеженнями у застосуванні альтернативних індексів для оцінки ринкової конкурентоспроможності продукції інтегрованого підприємства є:

- 1) вплив політики, яка проводиться урядом, на показники структури торгівлі, що, відповідно, призводить до викривлення даних про порівняльні переваги;
- 2) досить обмежене використання цих показників, оскільки вони дозволяють визначити конкурентні переваги тільки на рівні країни, що не є метою нашого дослідження;
- 3) складність у трансформації зазначених індексів при переході з макrorівня (рівня країни) на мікрорівень (рівень підприємства).

У своєму дослідженні ми розглядаємо можливість використання індексу *RCA* для оцінки ринкової конкурентоспроможності металургійної продукції підприємств холдингу. Вибір даного показника зумовлений тим, що широкі асортимент і номенклатура металургійної продукції різних переділів не дозволяють визначити рівень конкурентоспроможності продукції в цілому по підприємству. Як відомо, показник конкурентоспроможності є відносним, і для його визначення ми можемо порівнювати тільки однотипну продукцію, що досить складно в умовах металургійних підприємств, особливо підприємств у холдингу. Насамперед, складність проявляється в тому, що, згідно з політикою холдингу, інтегровані промислові підприємства виробляють різну продукцію залежно від призначення, розмірів, марок, властивостей тощо, тобто спостерігається досить висока диференціація. Виходячи із зазначеного, застосування індексу *RCA* дозволить виявити порівняльні конкурентні переваги інтегрованого підприємства в торгівлі конкретним видом металургійної продукції на кожному регіональному ринку та у світі в цілому. Недолік даного підходу полягає у використанні даних тільки щодо експорту, але він нівелюється тим, що українські металургійні підприємства є експортоорієнтованими – експорт їх продукції становить більш як 50%.

Для розрахунку індексу ринкової конкурентоспроможності металопродукції інтегрованих підприємств холдингу пропонуємо модифікувати формулу Б. Баласса, в якій з макроекономічного рівня експорту (експорту країни) переходимо на мікроекономічний – рівень експорту продукції підприємств у холдингу. Таким чином, у розрахунковій формулі змінюємо значення позначень e_{ij} і E_i :

$$RCA'_{ij} = (e_{ij} / E_i) / (e_{aj} / E_a), \quad (2)$$

де RCA'_{ij} – модифікований коефіцієнт виявлених порівняльних переваг; e_{ij} – експорт продукту j з i -го підприємства холдингу; E_i – загальний експорт з i -го підприємства холдингу; e_{ij}/E_i – частка продукту j у загальному експорті i -го підприємства; e_{aj} – загальний експорт продукту j з регіону a ; E_a – загальний експорт з регіону a ; e_{aj}/E_a – частка продукту j у загальному експорті регіону a .

Використовуючи формулу RCA' для визначення рівня конкурентоспроможності металургійної продукції інтегрованого підприємства, необхідно провести деякі коригування при виборі даних (табл. 2).

Таблиця 2

Коригування вибору даних для розрахунку індексу RCA' *

Дані	Індекс RCA Б. Баласса	Модифікований індекс RCA'
	Рівень країни	Рівень підприємства (країни)
Експорт продукту j (e_{ij} , e_{aj})	Використовуються дані експорту продукції за укрупненими товарними групами ВЕД	Використовуються дані експорту кожного конкретного виду продукції однієї товарної групи ВЕД (за широкого асортименту, як у металургії, використовуються укрупнені значення за продукцією кожного переділу)
Загальний експорт з регіону a (E_a)	Використовується загальна сума експорту продукції всіх галузей конкретного регіону (світу)	Використовується сума експорту з конкретного регіону (світу) продукції тільки досліджуваної галузі

* Розроблено авторами.

Апробацію запропонованого підходу до розрахунку індексу ринкової конкурентоспроможності металургійної продукції продемонструємо на прикладі українських металургійних підприємств: ПАТ "ММК ім. Ілліча", ПАТ "МК Азовсталь", ПАТ "Єнакіївський металургійний завод" ("ЄМЗ"), холдинг "Метінвест", а також по Україні в цілому (табл. 3).

Таблиця 3

Дані щодо експорту металургійної продукції за 2012 рік *

(тис. т)

Регіон (країна, підприємство)	Металопродукція (усього)	Напівфабрикати (сляби, зливки)	Довгий (сортовий) прокат	Плоский прокат	Труби	Чавун
Світ (усього)...	413154	60568	103449	199721	46473	12469
у тому числі:						
Європа.....	161679	14595	53883	75320	16525	1173
Америка.....	36245	9207	8539	13125	5027	3298
Африка.....	2833	193	634	1783	204	647
Середній Схід.....	931	128	112	398	277	35
Азія.....	155343	9319	30088	93261	21557	1343
Океанія.....	1063	21	178	770	51	0
СНД.....	55059	27105	10015	15066	2830	5974
Україна.....	24142	10101	5937	6562	1536	1966

Закінчення таблиці

Холдинг “Метінвест”... у тому числі:	9822,82	1084	1835,1	5092	517	582,72
ПАТ “ММК ім. Ілліча”....	3242,14	328,87	0	2613,25	9,30	290,72
ПАТ “МК Азовсталь”...	2688	682	980	925	0	101
ПАТ “ЄМЗ”	2554	0	1610	0	0	191

* Систематизовано авторами за даними офіційної звітності підприємств і світової статистики: Метінвест : офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.metinvestholding.com>; Steel Statistical Yearbook. – Brussels : World Steel Association, 2013. – 117 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.worldsteel.org/>; Обзор по рынку металлических труб / Департамент проектного и отраслевого анализа АО “БРК-Лизинг”. – 2012. – 25 с.; Рынок стали 2012 и оценка перспектив развития отрасли / Baker Tilly Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bakertillyukraine.com>; Державна служба статистики України : офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

Розрахунок індексу ринкової конкурентоспроможності металургійної продукції провідних вітчизняних підприємств даної галузі на кожному регіональному ринку та у світі в цілому подано в таблиці 4.

Таблиця 4

Розрахунок індексу ринкової конкурентоспроможності металургійної продукції (модифікований RCA') на кожному регіональному ринку *

Підприємство (країна)	Металопродукція (усього)	у тому числі:				
		напівфабрикати (сляби, зливки)	довгий (сортовий) прокат	плоский прокат	труби	чавун
Регіональний ринок: Європа						
ПАТ “ММК ім. Ілліча”	0,977	1,124	–	1,730	0,028	12,359
ПАТ “МК Азовсталь”	0,810	2,811	1,094	0,739	–	5,179
ПАТ “ЄМЗ”	0,769	–	1,892	–	–	10,308
Холдинг “Метінвест”	1,040	1,222	0,561	1,113	0,515	8,177
Україна		4,635	0,738	0,583	0,622	11,224
Регіональний ринок: СНД						
ПАТ “ММК ім. Ілліча”	2,868	0,206	–	2,946	0,056	0,826
ПАТ “МК Азовсталь”	2,377	0,515	2,004	1,258	–	0,346
ПАТ “ЄМЗ”	2,259	–	3,466	–	–	0,689
Холдинг “Метінвест”	3,053	0,224	1,027	1,894	1,024	0,547
Україна		0,850	1,352	0,993	1,238	0,751
Регіональний ринок: Америка						
ПАТ “ММК ім. Ілліча”	4,356	0,399	–	2,226	0,021	0,985
ПАТ “МК Азовсталь”	3,611	0,999	1,548	0,950	–	0,413
ПАТ “ЄМЗ”	3,431	–	2,676	–	–	0,822
Холдинг “Метінвест”	4,638	0,434	0,793	1,432	0,379	0,652
Україна		1,647	1,044	0,751	0,459	0,895

Закінчення таблиці

<i>Регіональний ринок: Африка</i>						
ПАТ "ММК ім. Ілліча"	55,730	1,489	–	1,281	0,040	0,393
ПАТ "МК Азовсталь"	46,205	3,724	1,629	0,805	–	0,165
ПАТ "ЄМЗ"	43,901	–	2,817	–	–	0,327
Холдинг "Метінвест"	59,337	1,620	0,835	0,824	0,731	0,260
Україна		6,142	1,099	0,432	0,884	0,357
<i>Регіональний ринок: Середній Схід</i>						
ПАТ "ММК ім. Ілліча"	169,585	0,738	–	1,885	0,010	2,385
ПАТ "МК Азовсталь"	140,599	1,845	3,031	0,805	–	0,999
ПАТ "ЄМЗ"	133,590	–	5,240	–	–	1,989
Холдинг "Метінвест"	180,561	0,803	1,553	1,213	0,177	1,578
Україна		3,043	2,044	0,636	0,214	2,166
<i>Регіональний ринок: Азія</i>						
ПАТ "ММК ім. Ілліча"	1,016	1,691	–	1,343	0,021	10,372
ПАТ "МК Азовсталь"	0,843	4,229	1,882	0,573	–	4,346
ПАТ "ЄМЗ"	0,801	–	3,255	–	–	8,650
Холдинг "Метінвест"	1,082	1,840	0,965	0,863	0,379	6,862
Україна		6,975	1,270	0,453	0,458	9,419
<i>Регіональний ринок: Океанія</i>						
ПАТ "ММК ім. Ілліча"	148,526	5,135	–	1,113	–	–
ПАТ "МК Азовсталь"	123,140	12,843	2,177	0,475	–	–
ПАТ "ЄМЗ"	117,002	–	3,765	–	–	–
Холдинг "Метінвест"	158,140	5,586	1,116	0,716	1,097	–
Україна		21,179	1,469	0,375	1,326	–
<i>Світ у цілому</i>						
ПАТ "ММК ім. Ілліча"	0,382	0,692	–	1,667	0,026	2,971
ПАТ "МК Азовсталь"	0,317	1,731	1,456	0,712	–	1,245
ПАТ "ЄМЗ"	0,301	–	2,518	–	–	2,478
Холдинг "Метінвест"	0,407	0,753	0,746	1,072	0,468	1,966
Україна		2,854	0,982	0,562	0,566	2,698

* Розраховано авторами на основі даних офіційної звітності підприємств і світової статистики (див. табл. 3).
Примітка: "–" – підприємство (регіон) не експортує (не виробляє) даний вид металопродукції.

Методичні пояснення до розрахунку коефіцієнтів RCA' :

1. На відміну від Б. Баласса, який на основі міжгалузевих порівнянь визначав коефіцієнт виявлених порівняльних переваг продукції (RCA), ми пропонуємо конкретизувати дану оцінку, використовуючи внутрішньогалузевий аналіз. У такий спосіб визначаємо ринковий індекс конкурентоспроможності продукції в межах галузі, до якої належить досліджуване підприємство. Це дозволяє оцінити конкурентну позицію (рейтинг) кожного, окремо взятого виду продукції.

2. Для визначення коефіцієнта RCA' за окремим видом металургійної продукції знаходимо відношення частки кожного виду продукції в загальному обсягу екс-

порту підприємства (холдингу, країни) до частки кожного виду продукції в загальному обсягу експортованої металопродукції регіонального ринку.

3. Для визначення коефіцієнта RCA' металургійної продукції в цілому знаходимо:

– для підприємства: відношення частки металургійної продукції інтегрованого підприємства в загальному обсягу експорту холдингу до частки металопродукції регіону в загальному обсягу світового експорту продукції даної галузі;

– для холдингу: відношення частки металургійної продукції холдингу в загальному обсягу експортованої металопродукції країни до частки металопродукції регіону в загальному обсягу світового експорту металу.

Розрахунок індексу ринкової конкурентоспроможності металургійної продукції дозволив зробити такий висновок.

1. В Україні до найбільш конкурентоспроможної металопродукції на світовому ринку належать напівфабрикати ($RCA' = 2,854$) і чавун ($RCA' = 2,698$). Серед продукції високих переділів найвищу позицію займає довгий (сортовий) прокат ($RCA' = 0,982$). На регіональних ринках також переважає продукція низьких переділів (напівфабрикатів, чавуну). Таким чином, перед українськими підприємствами чорної металургії гостро постала проблема вибору: або нарощувати виробництво металопродукції з незначною часткою доданої вартості (чавун, сляби, підкат, зливки, чушки тощо), або докласти зусиль для істотного збільшення обсягу виробництва високоякісної продукції. Динаміка світового ринку демонструє зростання частки високоякісного прокату в загальному обсягу споживання металопродукції. Поряд з проблемами на ринках металопродукції з високою доданою вартістю металургійні підприємства України відчувають тиск і на ринках металопродукції низьких переділів з боку третіх країн. Маючи невеликі затрати на виробництво та високоякісну рудну базу, багато країн зуміли залучити значні інвестиції транснаціональних корпорацій для створення сучасної металургійної промисловості. Так, за останні роки істотно збільшив обсяги виробництва сталі Китай, високими темпами нарощують виробництво Корея, Бразилія, Індія тощо.

2. Інтерес становить ситуація, що спостерігається на регіональних ринках металопродукції. Як показують результати розрахунків, на європейському ринку найбільш конкурентоспроможною є продукція низьких переділів, зокрема чавун, за всіма підприємствами холдингу та України в цілому. Це ще раз доводить спрямованість українських підприємств чорної металургії на виробництво металопродукції з незначною часткою доданої вартості (чавуну, слябів, підкату, зливків, чушок).

На регіональних ринках СНД, Америки, Середнього Сходу переважає продукція високих переділів: довгий (сортовий прокат) – ПАТ “ЄМЗ”, ПАТ “МК Азовсталь”; плоский прокат – ПАТ “ММК ім. Ілліча”. На ринках Африки, Азії, Океанії найбільш конкурентоспроможною є продукція з меншою часткою доданої вартості, а саме напівфабрикати і чавун – ПАТ “ММК ім. Ілліча”, ПАТ “МК Азовсталь”, причому напівфабрикати останнього займають лідируючі позиції на кожному ринку. ПАТ “ЄМЗ” традиційно має конкурентні переваги в холдингу у виробництві та реалізації довгого (сортового) прокату.

У цілому, на основі аналізу і порівняння інтегрованих промислових підприємств у холдингу на кожному регіональному ринку можна зробити висновок, що найбільш конкурентоспроможною є металопродукція ПАТ “ММК ім. Ілліча”, оскільки вона має найвищий ринковий індекс конкурентоспроможності.

3. У холдингу “Метінвест” до конкурентоспроможної на світовому ринку продукції належить чавун, серед готової продукції – плоский прокат. При порівнянні інтегрованих підприємств холдингу “Метінвест” за індексом конкурентоспромож-

ності продукції на світовому ринку виявлено конкурентні переваги продукції за такими підприємствами: ПАТ "ММК ім. Ілліча" – чавун (2,971), плоский прокат (1,667); ПАТ "МК Азовсталь" – напівфабрикати (1,731), довгий (сортовий) прокат (1,456); ПАТ "ЄМЗ" – довгий (сортовий) прокат (2,518), чавун (2,478). У цілому за всіма видами металопродукції найвищу позицію на світовому ринку займає ПАТ "ММК ім. Ілліча", оскільки індекс ринкової конкурентоспроможності (RCA') у нього є найвищим (0,382).

Ми порівняли показники попиту на конкретний вид металопродукції на світовому ринку з відповідною структурою товарної продукції кожного підприємства і розрахованими ринковими індексами конкурентоспроможності (табл. 5).

Таблиця 5

Порівняльний аналіз показників світового попиту, структури товарної продукції підприємств, індексу RCA' *

Продукція	Попит на світовому ринку (%)	ПАТ "ММК ім. Ілліча"		ПАТ "МК Азовсталь"		ПАТ "ЄМЗ"		Холдинг "Метінвест"	
		Частка в обсягу товарної продукції (%)	RCA'	Частка в обсягу товарної продукції (%)	RCA'	Частка в обсягу товарної продукції (%)	RCA'	Частка в обсягу товарної продукції (%)	RCA'
Листовий прокат....	45,58	53,99	1,67	24,08	0,71	0,00	0,00	47,61	1,07
Сортовий прокат....	46,71	0,00	0,00	23,68	1,46	18,13	2,52	19,39	0,75
Трубні вироби....	7,71	0,71	0,03	0,00	0,00	0,00	0,00	4,24	0,47

* Узагальнено авторами на основі власних розрахунків, виконаних за даними офіційної звітності та світової статистики: [4]; Метінвест : офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.metinvestholding.com>.

Порівнюючи отримані в таблиці 5 значення, можна простежити таку тенденцію: найбільшим попитом на світовому ринку користується сортовий прокат (46,71%), який у структурі товарної продукції холдингу "Метінвест" становить 19,36% і має індекс конкурентоспроможності 0,75. Серед підприємств холдингу, які випускають даний вид продукції, ПАТ "ЄМЗ" займає лідируючі позиції за індексом RCA' (2,52). Попит на листовий прокат становить 45,58%, частка якого (47,61%) і конкурентоспроможність по холдингу ($1,07 \geq 1$) – найвища, тобто він має конкурентні переваги у виробництві та реалізації плоского прокату на світовому ринку та відповідає світовому попиту. Серед аналізованих підприємств холдингу конкурентні переваги в реалізації листового прокату має ПАТ "ММК ім. Ілліча", оскільки індекс RCA' у нього є найвищим (1,67), що відповідає структурі товарної продукції підприємства (частка листового прокату – 54%). Трубні вироби мають менший попит на світовому ринку (7,71%) і становлять лише 4,24% у структурі товарної продукції холдингу "Метінвест". Таким чином, з урахуванням низького індексу конкурентоспроможності (0,47), холдинг є менш конкурентоспроможним у виробництві даного виду продукції – так само, як і підприємства, які входять до його складу. У результаті порівняльний аналіз відобразив наближеність та відповідність структури товарної (експортної) продукції холдингу світовому попиту.

Висновки

У ході проведених досліджень виявлено конкурентні переваги металургійної продукції інтегрованих підприємств України, які оцінювалися за допомогою за-

пропонованого модифікованого індексу RCA' . Це дозволило визначити найбільш конкурентоспроможну металургійну продукцію інтегрованих підприємств у холдингу. Розрахунок індексів ринкової конкурентоспроможності металургійної продукції дає можливість перейти на наступний етап аналізу – оцінити конкурентоспроможність інтегрованого промислового підприємства в холдингу на основі отриманих значень у системі показників.

Порівняльний аналіз дозволив визначити найбільш значущу для кожного інтегрованого підприємства холдингу продукцію, з урахуванням світового попиту, структури реалізації та індексу RCA' . Це дає можливість провести детальний аналіз та оцінку конкурентоспроможності конкретного виду найбільш значущої для підприємства продукції з використанням запропонованих факторів і критеріїв конкурентоспроможності металургійної продукції [1], порівнюючи її із зарубіжними аналогами і враховуючи її властивості та характеристики.

Список використаної літератури

1. Колосок В.М., Трусова Я.С. Розвиток системи управління конкурентоспроможністю металургійної продукції інтегрованих підприємств / Теоретичні та практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності : зб. наук. пр. – Маріуполь : ДВНЗ “ПДТУ”. – 2013. – № 2. – С. 299–304.

2. Хусаинов Б.Д. Страновые предпочтения и конкурентоспособность экспорта Беларуси, Казахстана и России // Евразийская экономическая интеграция. – 2011. – № 2 (11). – С. 81–95.

3. Balassa B. Intra-Industry Trade and the Integration of Developing Countries in the World Economy / International Economic Integration ; [ed. M.N. Jovanovic]. – London : Routledge. – 1998. – Vol. 3. – P. 56–59.

4. Balassa B. Comparative Advantage, Trade Policy and Economic Development. – New York : Harvester Wheatsheaf, 1989. – P. 42–46.

References

1. Kolosok V.M., Trusova Ya.S. *Rozvytok systemy upravlinnya konkurentospromozhnistyu metalurgiinoi produktsii integrovanykh pidpryemstv, v: Teoretychni ta Praktychni Aspekty Ekonomiky ta Intelektual'noi Vlasnosti* [Development of a system of control over the competitiveness of metallurgical products of integrated enterpris, in: Theoretical and Practical Aspects of the Economy and Intellectual Property]. Mariupol', PSTU, 2013, No. 2, pp. 299–304 [in Ukrainian].

2. Khusainov B.D. *Stranovye predpochteniya i konkurentosposobnost' eksporta Belarusi, Kazakhstana i Rossii* [Preferences of that or those countries and the competitiveness of the export of Byelorussia, Kazakhstan, and Russia]. *Evrazijskaya Ekon. Integr.* – *Euras. Econ. Integr.*, 2011, No. 2 (11), pp. 81–95 [in Russian].

3. Balassa B. Intra-industry trade and the integration of developing countries in the world economy, in: *International Economic Integration*, edited by M.N. Jovanovic. London, Routledge, 1998, Vol. 3, pp. 56–59.

4. Balassa B. Comparative Advantage, Trade Policy and Economic Development. New York, Harvester Wheatsheaf, 1989, pp. 42–46.

Стаття надійшла до редакції 1 серпня 2014 р.